

LIBOR MARTINEK

MLADÁ LITERATURA V OKRESU BRUNTÁL PŘED ROKEM 1990 A V LETECH NÁSLEDUJÍCÍCH

Mapujeme-li podrobněji literaturu vznikající v 90. letech na Jesenicku, v období, kdy padly ideologické zábrany ve vydávání literatury a kdy se plánovitý systém hospodářství transformoval v systém tržní, zdá se nám, že provádět její syntézu by bylo předčasné, neboť nám chybí základní výzkum vývoje české literatury na Jesenicku zejména po druhé světové válce, kdy byl tento kraj znovuosídlen po odsunu Němců ze Sudet osadníky z různých částí Čech, Moravy a Slezska, ale mnohdy i odjinud – ze Slovenska, Řecka, Polska či Ukrajiny. Proto se sledování literární tradice v regionu jeví jako problematické, neboť vlivem mnoha složitých literárních i mimoliterárních faktorů lze obtížně specifikovat jejího nositele, a to především proto, že její růst zde nikdy nebyl vnitřně jednotný.¹ Dosavadní analýzy nashromážděných faktů a údajů o literatuře z Jesenicka mají charakter dílčích studií, přitom se stále objevují další skutečnosti, které bude třeba zpracovat a interpretovat. Kromě toho chybí institucionální zázemí pro takový výzkum, neboť ani Slezské muzeum, ani Slezský ústav v této sféře nepodnikají žádné vlastní bádání. Ústav pro regionální studia při FF OU vyvíjí nepochybně záslužný výzkum literatury na severní Moravě a v české části Slezska, pokud vím zpracovává mimo jiné hesla významnějších autorů z Jesenicka, nicméně z hlediska literární sociologie a topografie nemáme Jesenicko podchyceno téměř vůbec.²

Není sporu o tom, že literárněhistorický výzkum jesenického regionu byl z příčin literárních i mimoliterárních po dlouhou dobu opomíjen. Dosavadní reflexe zdejší literatury proto patří spíše do oblasti vlastivědy. Ani v ediční sféře nebyla situace ve vy-

¹ Srov.: L. MARTINEK, *Literatura německého a českého jazyka ve (stávajícím) okrese Bruntál*. In: *Literatura v českém a polském Slezsku*. Opava – Cieszyn 1996, s. 41–55.

² Co se týče literární topografie (místopisu) srv.: V. KOVÁŘÍK, *Literární toulky Moravou*. Praha 1985.

dávání literárních děl autorů z Jesenicka optimální, což se odrazilo i v tzv. regionálním vědomí zdejších obyvatel. Krajská nakladatelství v Ostravě sporadicky vydávala knihy autorů, kteří byli členy Svazu spisovatelů, popřípadě vycházely knihy s přírodní tematikou lokalizované na Jesenicko, a to i od autorů odjinud.³ Témata pro svá beletristická díla z horského prostředí Jeseníků nebo z jeho podhůří si brali autoři jako Vladimír Körner, Oldřich Šuleř, Věra Sládková, Ilona Borská, Karel Ptáček, Květa Škutchanová, Jitka Stehlíková, Ivo Štuka, Miloš Kočka, které většinou ke kraji pojily zážitky z dětství nebo zde profesně působili, případně sem častěji zajížděli.

Bude třeba vykonat na daném výzkumném poli hodně práce; namátkou připomínám zajímavý materiál z oblasti zpracování pohádek a pověstí z Jesenicka, který čeká na své utřídění.⁴ Také tvorba významnějších autorů jako byli nebo jsou František Antonín Šípek, Dušan Cvek, Jiří Daehne, Praxitelis Makris, Miroslav Kubíček, Vladislav Hanák, Josef Zahradníček, Irena Šindlářová, Eva Fišerová by si zasloužila komplexního zhodnocení. Některé kroky k tomu již byly podniknuty, F. A. Šípkem se podrobněji zabýval J. Urbanec⁵, tvorbou D. Cveka především J. Svoboda⁶ a J. Daehneho autor tohoto příspěvku⁷. Jde o to pokračovat v této práci i nadále a systematicky.

Z výše zmíněných důvodů jsem se rozhodl věnovat dílčímu tématu, konkrétně srovnání mladé poezie v okrese Bruntál před rokem 1990 a v letech následujících. Pokusy o bilanci české poezie po roce 1990 se již objevily na stránkách časopisu *Tvar*⁸ a mohou zároveň představovat metodologický impuls pro badatele, kteří si svůj předmět výzkumu vymezují úžeji. Ostatně syntéza vývoje literatury v regionech bývá nezpochybnitelně považována za první stupeň k syntézám dějin celonárodní literatury.

V desetiletí 1980–1990 registrujeme v okrese Bruntál několik mladých autorů narozených v 60. letech, vesměs studentů bruntálského, krnovského a rýmařovského

³ L. MARTINEK, Próza s přírodní tematikou na Jesenicku. In: *Vlastivědné listy* 2000, č. 1, s. 35–36; J. URBANEC, Vztah Jaromíra Tomečka k Jeseníkům a jeho následovníci. In: *Přírodní tematika v literatuře*, Kroměříž, s. 69–71.

⁴ L. MARTINEK, Pohádkový a pověstový žánr na Jesenicku. In: *Sborník bruntálského muzea*, Bruntál 2000, s. 78–93.

⁵ J. URBANEC, Tvůrčí vývoj F. A. Šípka. In: *Časopis Slezského muzea – B* 1982, s. 49–60.

⁶ J. SVOBODA, Nad poezií Dušana Cveka. In: *Literárněvědný sborník Památníku Petra Bezruče v Opavě* 1965, s. 163–168.

⁷ L. MARTINEK, Topografie vzpomínky. Podoby autenticity „memoárové“ poezii Jiřího Daehneho. In: *Autenticita a literatura*, Sborník z Bezručovy Opavy, Praha – Opava 1999, s. 97–105.

⁸ J. STANĚK, 90. léta v české poezii. *Tvar* 2000, č. 11, s. 12–13; P. HRBÁČ, *O české poezii devadesátých let*. *Tvar* 2000, č. 16, s. 12–13.

gymnázia, ze středních odborných škol zejména Střední pedagogické školy v Krnově. Srovnáním jejich tvorby s literární produkcí mladých autorů z regionu publikujících po roce 1990 nám vyvstane několik shodných nebo protikladných tematicko-typologických rysů tvorby mladých lidí dvou generací dospívajících v odlišných politických zřízeních – totalitním a demokratickém.

Je možné, že na vývoj čtenářského vkusu a na formování autorské poetiky začínajících básníků měly vliv, kromě soukromé četby a školní výuky, také programy a činnosti místních knihoven.⁹ Ty však byly centrálně řízeny a dramaturgie setkání se spisovateli, tematika literárních soutěží a jejich ideové zaměření odrážela politickou linii socialistické společnosti.

Blanka Konečná (narozena 8. 3. 1964) začala psát verše na základní škole. Její tvorba byla nejintenzivnější v době studia na rýmařovském Gymnáziu a na FF UP v Olomouci. B. Konečná psala o věcech a jevech, které ji obklopovaly, o svých oblíbených činnostech, například o prázdninových výletech: „*Vracím se z prázdnin / a u okna v chodbičce přeplněného vlaku / přebírám vzpomínky z léta // Zadřené do kůže / Uvzlé za nehty / Zapadlé po kapsách / Přibalené v krosně / zapomenuté mezi kradenými jablky // S každým kilometrem a minutou / se zaoblují do kuliček / Já si je navlíkám / Budou z nich korálky / které do příštího léta nesundám z krku*“ (báseň *Z prázdnin*)¹⁰. Najdeme zde samozřejmě také milostné téma: „*Kdo ví, zda to byl zá- měř / nebo náhoda / že mě osud – vítr / Zavál na tvou planetu. // Jen nechtěně a mi-*

⁹ Od roku 1977 umožňovala Okresní knihovna v Bruntále setkání čtenářů se spisovateli na besedách, čtenářských konferencích a sjezdech mladých čtenářů. Do roku 1989 ji navštívili spisovatelé a literární teoretici Milan Rusinský, Květa Škutchanová, Jan Otčenášek, František Kožík, Ladislav M. Pařezek, Bohuslav Šnajdr, Václav Dušek, Jiří Švejda, Eliška Horelová, František Neužil, Miroslav Rafaj, Milena Lukešová, Jaroslav Müller, Bohumil Nohejl, Jaromíra Kolářová, Stanislav Rudolf, Helena Lisická, Eduard Petiška, Karel Boušek, Jaroslav Čejka, Josef Pohl, básník z bývalé NDR Peter Abraham. Okresní knihovna ve spolupráci se SSM pořádala od roku 1974 čtenářské konference zaměřené na konkrétní literární téma: O knize Petra Jilemnického *Vítr se vrací*, O knize Julia Fučíka *Reportáž psaná na oprátce*, O knize Klementa Gottwalda *Mládeži*, Význam sovětské literatury pro mládež, Odkaz Vítězného února v literatuře, Odkaz SNP v literatuře, Vzpomínkové knihy L. I. Brežněva, Současná česká próza, O nakladatelství Profil, Odrz socialistické skutečnosti v české próze, Jan Neruda – český básník a spisovatel, Hrdinství je prosté, Poezie života a míru atp. Čtenářských konferencí se každoročně zúčastňovalo přibližně sto mladých lidí. Náplní každé konference byl hlavní referát, vystihující tematiku konference, a diskuse s pozvaným spisovatelem nebo odborníkem (Milanem Blahynkou, Miroslavem Zahrádkou aj.). Okresní knihovna ve spolupráci s odborem školství a školami organizovala od roku 1982 soutěž Celá třída čte. Cílem soutěže bylo získat mládež pro pravidelnou četbu a pravidelnou návštěvu knihovny. Soutěže se mohla zúčastnit každá třída, která má alespoň osmdesát procent zapsaných a pravidelně docházejících čtenářů. Vyvrcholením soutěže byl každoroční Sjezd mladých čtenářů. Na něm se soutěž v celookresním měřítku vyhodnotila. Také těchto sjezdů se zúčastňovali spisovatelé (Milena Lukešová, Helena Lisická aj.).

¹⁰ B. KONEČNÁ, *Z prázdnin*. Nová svoboda 16. 7. 1983, s. 6.

*moděk / jsem vzklíčila. / Podivný výhonek, / který nezná ani své jméno. / Když se mě
prvně dotkla / tvá ruka, / vzpomněla jsem si, / že jsem růže“ (báseň Když se mě prv-
ně dotknula tvá ruka)¹¹.*

Básně B. Konečné, zvláště jejich milostná poloha, prozrazují schopnost kultivo-
vané projekce lyrické hrdinky do přírodních fenoménů i umění pracovat s básnický-
mi prostředky (synekdochy), v básních čerpajících z konkrétních zážitků sledujeme
občasnou trampskou autostylizaci lyrického subjektu. Její tvorbu najdeme na strán-
kách *Nové svobody* a *Učitelských novin*. Z bruntálského okresu se autorka odstěho-
vala do středních Čech.

Výraznou tvůrčí proměnou prošel Vladimír Morávek (narozen v roce 1965
v Bruntále). Napsal velké množství básní už jako žák základní školy a student Gym-
názia v Bruntále. Jeho básně otiskly *Ostravský kulturní měsíčník*, *Československý vo-
ják*, *Vpřed*, *Nová svoboda*, *Haló sobota*. V letech 1984–1989 vystudoval divadelní re-
žii na JAMU v Brně. Po absolutoriu nastoupil do divadla Husa na provázku, kde pra-
cuje dodnes. V současnosti režíruje řadu pozoruhodných divadelních projektů v br-
něnských divadlech a spolupracuje s Českou televizí.¹²

Morávkovy básnické juvenilie obsahují jednak přírodní lyriku, nežádka oslavují
rodné město, a jednak lyriku politicky angažovanou: „*To je ta alej nad mým městem
/ To jsou ty stromy, / podle kterých poznávám, / vraceje se z cest, / že už jsem doma.
// Tou alejí se nedá běžet, / člověk může jen jít, / před každým stromem se zastavit, /
poklonit se, / snít, / věřit, / kát se, / závidět, / nadchnout se / a milovat“ (báseň Lipám
nad rodným městem)¹³. V jeho angažované poezii se setkáme s motivem nebezpečí
zneužití neutronové bomby, zcela v duchu dobové vlny protestů vůči jejímu rozmís-
tění v západní Evropě, řízených v té době z Moskvy (na Západě za pomoci agentů
KGB).¹⁴ Titul básně nazvané „N“ je zašifrovaným symbolem neutronové zbraně hro-
madného ničení a celá má jinotajný charakter (graficky je psána za pomoci „schůd-
ků“ známých z futuristické poezie V. Majakovského): „*N – písmeno z abecedy /
jenom? / Ne! / Víc, krutě víc / Vždyť N je hrozba / strach / hrůza / smrt! // N – bomba**

¹¹ B. KONEČNÁ, *Když se mě prvně dotknula tvá ruka*. *Nová svoboda* 30. 8. 1983, s. 6.

¹² Realizované scénáře: *Hamlet V* (prem. Brno, JAMU 1988); *Panna a netvor* (prem. Brno, Divadlo Husa na provázku 1991); *1980* (prem. Brno, Divadlo Husa na provázku 1992); *Ubohá Rusalka* (prem. Brno, Divadlo Husa na provázku 1993); *Unavený Herakles* (prem. Brno, Malá scéna Mahenova divadla v Brně 1993) aj.

¹³ V. MORÁVEK, *Lipám nad rodným městem*. *Nová svoboda* 5. 6. 1982.

¹⁴ Představitel vojensko-průmyslového komplexu Východu spolu s politbyrem si uvědomili, že vojenská převaha v konvenčních zbraních armád Varšavské smlouvy je vlivem existence neutronové bomby v podstatě bez významu. (Srv.: P. Luňák, *Západ*. Praha 1997.)

/ Pryč s ní! / Pryč s rušitelem / poklidného spánku! / Vždyť N je hrozba / strach / hrůza / smrt! // Vždyť stačí N, jedno N / a už nic / prázdno / konec / NIC!¹⁵

Literárně tvořili také Dalibor Otáhal a Miroslav Hošek, oba absolventi bruntálského gymnázia. Dalibor Otáhal (narozen 7. 12. 1964 v Bruntále) psal básně volným veršem, v nichž se pokoušel o jakési filozofické vyústění: „*Mám strach z jednoho: / že naše slova / naše činy / naše lhostejnost a sobectví / budou jednou historií*“ (z rukopisné básně *Strach*). Zúčastnil se v roce 1985 soutěže Mladé naděje se souborem aforismů.¹⁶ D. Otáhal vystudoval scenáristiku na JAMU v Brně, v současné době působí jako scenárista, publicista a pracovník reklamní agentury.

Miroslav Hošek (narozen v roce 1967) se pokoušel psát především povídky. V jedné z próz, která je spíše jen zapsanou vzpomínkou (s juxtapozičně řazenými souvětími) než povídkou, se autor vyrovnává se ztrátou učitele základní školy: „...*zrovna jsem chtěl za vámi dneska zajít, vlastně už před týdnem, pane Vachutka, stále jsem to odkládal, pro mě čas ještě neznamená to, co pro vás, už jsem to pochopil, tak mi promiňte, aspoň trochu se ale přece jen dovolím považovat se za vašeho přítele, mnozí by mávli rukou, jak lyrické a dojemné, řeknou, ale já mám takové smutné tušení, že ty lile už spolu nedoděláme, ani tu chalupu, co jste ještě nedávno koupil, tak nevím, jestli jsem něco důležitého nezmeškal, když jsem byl malý, vždycky jsem se díval, jak odjíždějí vlaky, a teď mám pocit, jako bych odjížděl i já někam pryč, někam hodně daleko, zemřel po krátké těžké nemoci v pondělí dne 27. září 1982 ve věku 60 let, rozloučení s drahým zesnulým se bude konat v obřadní síni olomouckého krematoria...*“ (povídka *Chtěl bych, aby se to vědělo*)¹⁷.

Všichni uvedení mladí autoři získali ocenění v některé z těchto dobových literárních soutěží: Strážnice Marušky Kudeříkové, Novojičínský literární květen, Mladé naděje (pořádal ji ODPM Šumperk) a Literární mládí severní Moravy (Olomouc).

Z absolventů Gymnázia v Krnově se do krajských kol soutěže Strážnice M. Kudeříkové prosadili studenti Ivana Štecová (v roce 1987), Daniela Dostálová (v roce 1989), výraznější literární talent projevovali Ester Dyrčíková, Boris Cvek, Jana

¹⁵ V. MORÁVEK, „N“. Haló sobota 2. 9. 1978, s. 5.

¹⁶ „*Ponižoval se jen proto, aby povýšil.*“; „*Zdravá výživa je někdy v rozporu se zdravým rozumem.*“; „*Šel v otcových šlápějích. To proto, aby si nemusel sám vyšlapávat cestu.*“; „*Věřil na poctivost doby, než našel cizí peněženku.*“; „*Na některé funkce je třeba znát něco, na jiné stačí znát někoho.*“; „*Nejtěžší je odpovédět na to, za co celá léta nikdo neodpovídal.*“; „*V klíčové dírcce vidíme převážně klíčové situace.*“ (Almanach ke 265. výročí založení piaristického gymnázia, 125. výročí vzniku reálného gymnázia a 50. výročí českého Gymnázia v Bruntále. Bruntál, 1996, nestr.)

¹⁷ M. HOŠEK, *Chtěl bych, aby se to vědělo*. In: *Žeň Strážnice Marušky Kudeříkové*, Brno 1986, s. 190.

Šotolová, Ivana Vávrová, Petra Severinová, Petr Muroň, z nichž posledně jmenovaný pokračoval v literární tvorbě na PdF UP v Olomouci a jeho tvorba se objevila v almanachu *Oheň*. Petra Severinová (narozena v roce 1969) vystudovala dramaturgii na JAMU v Brně, v sezóně 1997–1998 působila jako dramaturgyně v Divadle bratří Mrštíků a je autorkou několika divadelních scénářů, z nichž k nejhranějším patřila hra *Na letním bytě* podle povídek A. P. Čechova.

Na SPgŠ v Krnově studovali obor učitelství pro mateřské školy a vychovatelství většinou výtvarně, sportovně nebo hudebně nadaní mladí lidé. Ze studentů oboru vychovatelství se literárně projevovali zvláště Eduard Valášek a Jiří Vedral, jejichž poměrně zdařilá básnická tvorba se objevila v almanachu školy.¹⁸ Oba psali volným veršem, přičemž Valášek se pokoušel o pevnější stavbu básně pomocí působivých anafor: „*Jen tak / píší naše touhy dopis do větru / Graficky / po odstavcích / plynou dny co jsme se neviděli / Každým řádkem prší slzy / podzemního stesku / Každým slovem jako vítr sviští / všechna kdyby / všechna proto / všechno přístí / Postskriptem / padá suché listí*“ (báseň *Dopis*)¹⁹. Vedralova poezie je místy frázovitá, jindy se mu podaří vytvořit zdařilý básnický obraz: „*Nechala prstýnek na mém stole / a protože nejsme ptáci zůstali jsme při zemi / Nechala prstýnek na mém stole / neuzamkl jsem dveře // Pomalu na krku podzim / za večerního šera si na něj svítívám / Pomalu na krku podzim / třpytí se i ten falešný kov // Všemi barvami se prozpívávám / i duhou té malé skleněné perličky / Všemi barvami se prozpívávám / a na podzim jich není málo*“ (báseň *Nechala prstýnek*)²⁰. Zatímco E. Valášek pokračoval po vystudování FF UK v Praze v dráze mírového aktivisty a obránce práv etnických minorit, dětí a mládeže a dále se literárně neprojevoval, z Jiřího Vedrala se stal vedoucí a textař folkového souboru, jenž si za doby Vedralova studia na PdF UP v Olomouci (obor čeština – hudební výchova) získal renomé i jako účastník krajských a celostátních kol Porty a jiných přehlídek amatérských souborů.²¹ Kromě toho J. Vedral spolupracoval jako aranžér a hudebník na albech několika folkových interpretů, mj. olomouckého písničkáře Karla Plíhala. Po roce 1990 se svou manželkou Helenou vydal dvě CD, ovšem s texty lidových písní z Valašska.²²

¹⁸ *Třicet let Střední pedagogické školy v Krnově 1951/1981*. Red. J. Daehne. Krnov 1981. 62 s.

¹⁹ Tamtéž, s. 60.

²⁰ Tamtéž, s. 61.

²¹ Interpretaci písňových textů hudebních skupin a interpretů se v této práci nevěnujeme, jelikož nemají přímější vztah k regionu – ten však spatřujeme u jesenické skupiny Priessnitz; viz L. MARTINEK, Hudební „regionalismus“ skupiny Priessnitz. In: *Hlava. Časopis pro kulturu kraje děda Praděda 2001*, č. 4, s. 15–17.

²² Srv.: L. MARTINEK, *Album s názvem „Hej lesem“ není pouhým výkřikem*. Svoboda 3. 2. 1999, č. 28, s. 10.

Podstatným rysem nové a tzv. nezavedené literatury²³ v regionu je otevření publikačních příležitostí mladým autorům nebo autorům střední generace, kteří nemohli nebo nechtěli před rokem 1989 oficiálně publikovat. Následující věty jsou také ilustrací toho, že sledujeme pluralitu autorských strategií a spolu s tím i básnických forem. Těžko bychom se však v poněkud úzce vymezeném prostoru regionální literatury dobřali nějaké typologie mladé nebo nezavedené poezie, kterou bychom mohli srovnat s dosavadními pokusy o typologii mladé poezie po roce 1990, jak se o to pokusilo několik literárních kritiků (Vladimír Novotný, Jiří Trávníček, Miroslav Balaščík, Jan Štolba a Jakub Bielecki, který se o typologizaci pokusil pouze v rámci básníků Ostravska),²⁴ neboť vybraný vzorek mladých autorů není dostatečně hodnotově relevantní. Na námi zkoumaném materiálu lze ovšem sledovat, jaké obsahové a myšlenkové dominanty se objevují v tvorbě autorů mladší či starší generace nastupující po roce 1989 ve srovnání s předchozí básnickou generací debutující v 80. letech v regionu.

Začněme *ab ovo*, od literárních soutěží v regionu, v nichž se často objevují zajímavé literární talenty. Po roce 1990 proběhla řada literárních soutěží ve větších městech v okrese Bruntál, ale jenom z jedné z nich byl vydán sborník. Šlo o soutěž pod názvem *Živote díky*, jež proběhla ve třech věkových kategoriích v žánrové oblasti prózy a poezie. Zorganizovala ji Městská knihovna v Bruntále v roce 1995.²⁵ Stejnomený sborník s oceněnými soutěžními příspěvky vyšel v roce 1996.²⁶ Z tvorby mladých autorů zde stojí za zmínku pouze ukázky z poezie Vladimíra Stanzela (narozen

²³ Pojem „nezavedená literatura“ začala používat redakce časopisu *Iniciály*, neboť jedinečnost literární situace po roce 1989 se mj. projevovala v tom, že příliš mnoho dosud nepublikujících tvůrců se věkem vymykalo slovnímu spojení „mladá literatura“, které bez problému nešlo uplatnit ani při charakteristice jejich tvorby. Spojení „nezavedená literatura“ se začalo běžně používat v souvislosti s tvorbou adepty slovesného umění bez rozdílu věku i mimo rámec *Iniciál* (srv. L. MACHALA, *Průvodce po nových jménech české poezie a prózy 1990–1995*. Olomouc 1996, s. 11).

²⁴ V. NOVOTNÝ, *Nová česká literatura (1990–1995)*. Tvar 1995, č. 15–19, s. 24;
V. NOVOTNÝ, *Nová česká literatura (1990–1995)*. České Budějovice 1995;
V. NOVOTNÝ, *K typologii nové české poezie*. Tvar 1997, č. 17, s. 4;
J. TRÁVNÍČEK, *Básnické pokolení devadesátých let*. Host 1997, č. 1, s. 67–74;
M. BALAŠČÍK, *Typologie nové básnické generace*. Host 1998, č. 1, s. 15–20;
J. ŠTOLBA, *Výmluva*. Literární noviny 1997, č. 43, s. 7;
J. BIELECKI, *Básnická tvorba Ostravy 90. let*. Tvar 1996, č. 19, s. 4.

²⁵ Od roku 1997 byl změněn statut Okresní knihovny v Bruntále na Městskou knihovnu v Bruntále v souvislosti se změnami ve financování okresních knihoven v ČR. V besedách se čtenáři bruntálská knihovna pokračuje i po roce 1989. V roce 1990 proběhla beseda s Oldřichem Šuleřem, v r. 1991 se Zdeňkem Zapletalem, v r. 1995 s Evou Kantůrkovou a Ludvíkem Vaculíkem, v r. 1996 s Ivanem Klímou, Danielou Fischerovou a Jáchymem Topolem, v r. 1998 opět s I. Klímou, v r. 1999 znovu s D. Fischerovou, v r. 1999 s J. H. Krchovským a J. Topolem.

²⁶ *Živote díky! Repertoárový sborník z literární soutěže*. Bruntál 1996, 28 s.

2. 10. 1968 v Rýmařově), učitele na Gymnáziu Rýmařov, který se kromě psaní poezie věnuje (na solidní odborné úrovni a s dobrým rozhledem po české i světové literatuře a literární vědě) literární kritice jako pravidelný dopisovatel brněnského literárního časopisu *Host*. K Brnu se také váže jeho báseň Ivanu Blatnému, která využívá aluzí na Blatného život i dílo: „*V návštěvním pokoji / zašustí šaty. / To paní Jitřenka. Přišla dnes z procházky / melancholičtější než jindy. // Jedna dvě tři čtyři pět / u prázdné postele / schraňuje zbytky přítomného času / pro smuteční ukolébavku. // Jiří je dávno pryč / a ve starých bydlíštích / marně nasloucháš ozvěnám / mollových alexandrinů. // I ty jsi vyšel na cestu / a já Ti tento večer / zpívám naposled / protože najednou není co říct. // Snad jenom zatlačit oči. / A pamětní desku na školu v Bixley.*“²⁷

Pro úplnost dodáváme, že V. Stanzel vlastním nákladem vydal sbírku *Resonance aneb Co neopíšeš – nemáš* (Rýmařov 1999).²⁸

Svou cenu má i fakt, že Okresní knihovna v Bruntále, městské knihovny v Krnově a Rýmařově a Základní umělecká škola v Krnově po roce 1990 více či méně pravidelně pořádají literární soutěže pro začínající autory. Bohužel z těchto soutěží nejsou vydávány sborníky.

Jednou z posledních literárních soutěží na okrese Bruntál byly *Hvězdy v trávě*, kterou pořádala Základní umělecká škola v Krnově pod vedením absolventky oboru divadelní věda JAMU Brno Petry Severinové. Soutěže se zúčastnilo kolem sto dvacetí autorů ve věku od sedmi do osmnácti let a výsledky soutěže byly vyhlášeny v dubnu 1999 (z okresu Bruntál uspěli Michal Polčák z Rýmařova a Krnovanky Nikola Přikrylová, Martina Orliková a Vendula Hlobilová).

Zajímavým jevem je vydávání almanachů mladé poezie zásluhou vedoucího Protidrogového centra Okresního úřadu v Bruntále Stanislava Tomana. V jeho redakční péči vyšly almanachy *Zlá mrkev* (Bruntál 1997) a *Sedum nahých* (Bruntál 1998).

Almanach *Zlá mrkev* zahrnuje básně zejména absolventů bruntálského Gymnázia, kteří se představili ukázkami ze své dosavadní tvorby. Tento almanach byl vydán v rozsahu 55 stran sešitového formátu a kromě obálky se „zlou mrkví“ je bez ilustrací. Nás ovšem bude zajímat jeho obsah, neboť v něm opět publikují mladí a začínající autoři. Považujeme za důležitou odpověď na otázku, zda se jedná o novou básnickou generaci s vyhraněným názorem na poezii.

²⁷ V. STANZEL, Ivanu Blatnému. In. *Živote díky! Repertoárový sborník z literární soutěže*. Bruntál 1996, s. 20.

²⁸ V. STANZEL, *Resonance aneb Co neopíšeš – nemáš*. Rýmařov 1999. Nestr.

První v pořadí z příspěvateľů František Raszka začíná nadějně básní *Neděle*, kde ironický pohled na sváteční rodinnou „pohodu“ korunuje vtipná pointa říkadlového charakteru „*v neděli, v neděli / je už všechno / v / HŘÍDELI!*“²⁹. Horší jsou Raszkovy další příspěvky, v nichž vybočení z větných vazeb jsou autorem zřejmě (a mylně) považovány za velkolepý objev v oblasti techniky verše a kdy s rozpaky sledujeme jakési reminiscence na dekadentní poezii. Raszka taky neví, jak se správně zachází s přechodníky. Báseň *Venku na ulici* mezitextově navazuje na jednu (vulgárnější) českou verzi hitu britské hardrockové skupiny Uriah Heep *Lady in black*. Snesitelnější polohu představují rýmovánky napodobující tvorbu neodekadenta J. H. Krchovského (*Bylo ráno, Filipika proti kremaci*) a škoda je v závěru „nedotažená“ milostná básně *Slaná krajina*: „*Krásně slaný je tvůj spánek / od moře když vane vánek / samet slaný jsou tvé tváře / posledního slunce záře / jemně slaná je tvá brána / rudá, jako čerstvá rána / a slaný povrch mají tvé kopce / nad údolím když stojím krotce. // Slaný nejvíc je tvůj palác / ten mám ze všech nejraději / KRAJINO SLANÁ / nechutnáš po beznádeji / když ležíme u moře / nazí / a sůl naši kůži hlodá!*“³⁰

Tomáš Křenek podobně jako jeho předchůdce přichází s rýmovaným veršem (většinou se jedná o sdružený nebo střídavý rým) a má také problémy s rytmem. U Křenka zjišťujeme nový prvek, totiž pokus o nonsens: „*Kolalikykolaliky / pozor na hřibě / na hřebíky! / Kolalikykolaliky / PRRR!*“ (báseň *Koně*)³¹. Zcela nečekaně se tu objevuje v dobrém smyslu „angažovaná“ báseň *Vladislav Vančura*, sympatická pocta velikánu české literatury, vyvolávající však rozpaky častým užíváním básnických klíšů. Nemile nás může překvapit „znásilnění“ češtiny v básni *Svátost* (rým: „*V kostelech / na marech*“)³².

Pavel Forman především zaujme křehkostí svého naivistického pohledu na empirickou skutečnost a využitím formy veršované pohádky s didaktickým naučením (*Pohádka o dvou holčičkách*). Forman tady dokázal naplnit zdařilým a působivým způsobem známé schéma novým obsahem. Za překvapivou u mladého autora lze označit i perzifláž milostné tematiky v básni *Jsi krásná*, varující před konzumem milostných prožitků. Metafyzický prvek v sobě ukrývá *Dívka v parku*, kde se lyrickým hrdinou stává duše zavražděné dívky: „*Našli ji mrtvou v parku, / tělo zohavené. / Na rtech úsměv / a její duše... / ...ležela opodál. // Byla unavená. / Jen ztěžší zadržela hněv, / co jí celou otrásal. / Je teď bez domova, / nemá kde bydlet. / Dívčí duše, / co svou*

²⁹ *Zlá mrkev*. Bruntál 1997, s. 3.

³⁰ Tamtéž, s. 8.

³¹ Tamtéž, s. 13.

³² Tamtéž, s. 16.

paní mrtvou má...“.³³ Kromě toho Formanovy básně prozrazují talent k přiměřenému a kultivovanému zacházení se slovem.

Jakub Olejníček užívá moderní bezinterpunkční volný verš. Jeho metafory mají kořeny v meziválečné avantgardě, především v surrealismu. V básni *Srdeční přítaha* se mladý autor pokouší o vyjádření závažného myšlenkového poselství: „Už jsem se / nemoh poslouchat tak / jsem si vyrval / z těla srdce otevřel / jsem mu oči vidělo / tenhle svět a já se / smál do jeho výkřiků / hrůzy šhubalo sebou ale / já ho nepustil a / ještě divoce bijící na / poplach jsem ho / rozeslal lidem / dobré vůle člověče / ty ho máš ale / velký zachránil jsem / s dobrým pocitem / je před smrtí hladem / s dobrým pocitem jsem / se zakopal pod trsy / voňavé trávy matka / země mě adoptovala teď / poslouchám to ticho / a je mi fajn“³⁴.

Velmi dobře rozumím úsilí a potřebě Richarda Mahela, absolventa oboru čeština-dějepis na Slezské univerzitě v Opavě, uspořádat své studiem nashromážděné poznatky do „řeči vázané“. Jeho poetry *Dějiny se pláče nebojí* a *Ve světle pochodní* prozrazují jistou historickou erudici. Nicméně k tomu, aby se textový materiál stal básní, nestačí pouze ho strukturovat do veršových schémat, nýbrž musí nastoupit ještě další práce nad slovem. Je evidentní, že nepostačuje dějiny popisovat, ale „zbásňovat“ prostřednictvím metafor, metonymií a dalších prostředků, s nimiž se v textu vůbec nesetkáme.

Lubomír Světnička má schopnost redukovat významy slov až na dřev (v básni *O nanicovaté nicotě*). Jeho verše jsou plné závorek, citoslovcí, vykřičníků, přímých řečí, pádových kombinací a fonetických hříček: „*Fášené publikum, to jsou slóni! / Tochle fám pofídám, jsou hrůši, / a tady kolem samí oslíci běchají...*“ (báseň *Zasnění klauni*)³⁵. Jde o prostředky, které umožňují odautomatizovat a ozvláštnit sdělení. Důraz se tu klade na lingvistický experiment. Konečně, foneticky psaný název almanachu *Zlá mrkev* byl Světničkovým nápadem.

Z pohledu použití básnických forem i závažnosti sdělení se jeví jako nejvyspělejší autor tohoto almanachu Stanislav Toman. Jeho syntakticky rozbitý verš připomíná básně ze sbírky Ladislava Nováka *Pocta Jacksonu Pollockovi* (1966). Reflexe skutečnosti u S. Tomana je intelektuálně laděná a vychází z jeho zkušeností a zážitků z práce v Protidrogovém centru OkÚ v Bruntále.

Naskýtá se přirozeně otázka, co vlastně autory almanachu sblízuje, nebo je naopak odlišuje. Především má almanach ubohou redakční úroveň. Četné překlepy

³³ Tamtéž, s. 24.

³⁴ Tamtéž, s. 30.

³⁵ Tamtéž, s. 44.

v sazbě by se ještě daly odpustit, horší je fakt, že mnozí z tzv. „básníků“ neovládají gramatiku na úrovni maturity z češtiny na gymnáziu! Přitom přechodníky, předložky i přepony s–z, shoda přísudku s podmínkem nebo anakoluty by neměly činit problémy těm, kdo se vážně zabývají psaním poezie. Ti s opravdovým talentem ovšem píšou bez chyb. Almanach *Zlá mrkev* není – zdá se – stmelěn ničím, co by tvořilo společný názor jedné básnické generace, reprezentuje setkání věkově si sice blízkých, nicméně různorodých tvůrčích individualit.

Almanachy *Zlá mrkev* a *Sedum nahých*, který vyšel později, spojuje pouze instituce, která je vydala a způsob, jakým je napsán titul (tzv. fonetický pravopis), nikoliv – jak bychom mohli očekávat – zastoupení těch samých autorů, rozšířených případně o pár nových jmen. To by nám umožnilo zjistit, zda v tvorbě přispěvatelů prvního almanachu došlo k nějakému vývoji z hlediska kvality tvorby.

Dnešní situace naznačuje, že okres Bruntál je bohatý na básnické talenty. Lze však pokládat za literárně talentovaného každého mladého tvůrce, který je schopen psát ve verších? Odpověď na takto položenou otázku nutně vyžaduje přístup sledující estetické hodnoty obsažené v díle jednotlivých přispěvatelů.

Almanach *Sedum nahých* představuje čtenářské obci tvorbu sedmi mladých, zcela neznámých a zřejmě dosud nikde jinde nepublikujících autorů. Máme tedy co činit s dvěma vyhraněnými básnickými uskupeními prezentujícími se prostřednictvím zmíněných publikací? Zdá se, že nikoliv, neboť z hlediska věku autorů jde o jednu generaci dospívající již po pádu totalitního režimu a z hlediska poetiky nenacházíme žádné shodné rysy. Chybí zde taky nějaké zásadní programové prohlášení, jímž by se obě skupiny „almanachových“ básníků od sebe vzájemně odlišovaly. Různosti v poetice hledejme tedy u každého autora zvlášť.

Každý autor měl možnost představit svůj životopis a většina k tomuto úkolu přistupovala s humorem. „*Bára Schmidtová nejprve dlouho, nekonečně dlouho nebyla. Potom dlouho, nekonečně dlouho nebude. A v nepatrném časovém úseku mezi dvěma nekonečny strávila den v inkubátoru, v sedmi letech napsala seriál o dvou pejscích, po vzoru dědečka a strýce se rozhodla být spisovatelkou*“³⁶ (jenomže se nedozvíme, jak se její příbuzní jmenují).³⁷ V literárních pokusech pokračuje i nyní. Už z titulů většiny básní B. Schmidtové lze usoudit, že víceméně běží o výlevy naivní dívenky, která dovršila pubertu, ale ještě není dospělá. Tento věk se nazývá odborně

³⁶ *Sedum nahých*. Bruntál, 1998, s. 1.

³⁷ Z rozhovoru s Bárou Schmidtovou dne 6. 3. 1999 jsme se dozvěděli, že jejím strýcem je ostravský spisovatel Hnat Daněk.

adolescence a duchovní vyspělosti této etapy lidské fylogeneze odpovídá ladění jejich básní zastoupených v almanachu. Je tu mnoho otevřených výpovědí, ale z nich se dobrá báseň sama ještě nezrodí. Otřepané básnické přívlastky a klišovitá spojení prozrazují malou zkušenost s moderním básnickým jazykem a zřejmě malou znalost moderní české a světové poezie vůbec. Některé básně slečny Schmidtové však zaujmou alespoň námětem, který tvoří kruté zážitky z dětství autorky, jež bychom však mohli zařadit spíše do kompetence psychoanalytika: „*Brzo se rozední / Vztekla bušil pěstmi do zahradní branky / Učil mě na ní zatloukat hřebíky / Matka se dusila kouřem z cigarety / Vyrval ji z pantů / Strnule civěla na popelník / Skopal psa / Koupil mi ho k svátku / Vlisovala nedopalek do koberce / Zvíře nařikalo a svíjelo se / Déšť bubnoval do parapetu / Křísil matčiny seschlé růže / Polykal Fernet / Střepy se rozletěly po schodech / Nazelenalé odlesky skla // Matka automaticky uklízela / Mumlala zaklínadla / Ranní rituál / Přikládal ucho k tělu kytary / Otáčel kolíky / Zpocenými prsty z nich stíral prach / Třískla dveřmi / Praštil kytarou o zeď // Pavouček přilepený na ledovci stropu / Otec smějící se pokřiveným hřebíkům / Změt pavučin / Otec zmítající se ve střepch / Déšť omývá znásilněnou branku / I růže rozkvetly“ (Pavučiny)³⁸. Básně tohoto typu patří díky své bezprostřednosti a syrovosti k nejpůsobivějším v almanachu.*

Básně Štěpána Mikulky se vyznačují smyslem pro vnitřní rytmus veršů a schopností dát textu jakousi pravidelnou strofickou podobu. Některé básně nepostrádají rým, byť místy otřepané. Poněkud banálně vyznívají Mikulkovy sentimentální verše o zrazivých láskách. Jinak je básník docela bystrým pozorovatelem přírodních dějů: „*Je podvečer a tma na skla okenní / dlaně přikládá vítr začíná hrát. / Za zdí komínů dávno kotouč zclacený / za kopce, za lesy odešel spát. // A všude klid, vzduch voní sazemí / jen štěkot psů za městem zní / uliční lampy majáky duši ztracených / k tichému tanci zvou nesmělý stín. // Je pozdě lavičky v parku klidně spí / a listí nad nimi tiše si povídá / o milencích a jak stařec krmil holuby / a měsíc v kalužích pluje a přibývá.“ (Večerní město)³⁹. Snad se tady rýsuje alespoň talent přírodního lyrika.*

Podobně se projevila Jana Jersáková a její básnický výraz nalézá tvar rovněž v podobách rýmovaného verše. V jejich pokusech o básnickou tvorbu najdeme i výpovědi písňového charakteru. Hůře už dopadá volba básnických epitet („něžné blues“ snad nezpíval žádný bluesman co jich na světě je a ani jako básnická licence to neobstojí). Místy je slečna Jersáková ke svému věku zbytečně přemoudřelá, což vyznívá vždy

³⁸ *Sedum nahých*, s. 9.

³⁹ *Tamtéž*, s. 17.

nevěrohodně, zvláště pouští-li se do úvah na téma víry: „...zmáčený ostrov v duši pro-
citne na horizontu chtění / proč hledat víru v sebe kde není // zaháním iluze do písňe
/ uspávám tenhle svět / moje křivá cesta končí / tam kde ptáků let / pryč prchám z kle-
ce svobody / tam zbytky sněhu blednou / za nehty mám jinovatku / a svoji víru zkřeh-
lou“ (Iluze)⁴⁰.

Básně Michala Dolečka jsou důkazem teze, že v současnosti dochází k určité neu-
rotizaci stylu u mladých autorů. Tento jev poslední doby je patrně způsoben větším
příjmem informací prostřednictvím obrazů a ne slov u mladé generace. Báseň
Psychedelie je poučena na estetice hippies 60. let, v básni *The End* se vyskytuje Jim
Morrison (vlivem požívání drog předčasně zesnulý zpěvák americké hudební skupi-
ny The Doors). Styl vychází z hovorové češtiny a není prost vulgarismů, které nejsou
použity vždy funkčně. Z básni Michala Dolečka vyčnívá známá póza básníka, jenž
své problémky svěřuje papíru: „...je vánoční ráno / a milovaní jsou již mrtví / tak ne-
plač moje drahá / vím, že chceš je následovat / pochopíš někdy marnost / lidského
bdění? / kouzlo spontánnosti / vyprchává z tebe / vykašláváš krvavý hlen / sbohem mo-
je láska... Sbohem, sbohem“ (Sbohem)⁴¹.

Studentka Akademie výtvarných umění v Praze Iveta Dučáková (narozena 21. 5.
1976) se z autorů almanachu vymyká „výtvarnou“ metaforikou („rozhlížím se po ba-
revných skvrnách tvé jedinečnosti / do spektra světelných paprsků / hladově nahlí-
žím“; *Mezi křížem a...*)⁴² nebo i celých „výtvarných“ básní: „Žluté oči / žluté zuby /
žluté triko / svítí / jsem žlutý balík / obalený do oranžového papíru / jsem černý věšák
v zeleném bytě / stojím tiše pokrytá barevným tiskem / jsem dáma van Goghova /
vskutku slunečnice / zdobící národ po tisíce“ (*Žlut kadmiová*)⁴³. A dále je originální
nečekaně otevřeným milostným laděním některých veršů. Co si však počít s jejím fi-
lozofováním typu: „Rodina je spjatý svazek mas v nerušeném / lidském zákonu“?⁴⁴

Snad nejzřetelněji vyprofilovanou osobností z autorů almanachu je entomolog, hou-
bař, tramp, evangelík, mystik, Kelt Radek Chodura (narozen v r. 1968) – výrazně se-
čtělý autor s pěkným vztahem k přírodě. A právě přírodní scenérie se mu daří vykreslit
nejlépe. Zvláště oceňujeme báseň *Havran*, která drží čtenáře v napětí až do pointy, ta
však postrádá dramatické působivosti – jinak by byl básnický obraz dokonalý: „Ležel
tam v povadle trávě / roztažená křídla / jako by letěl / u paty smrku / před sluncem skry-

⁴⁰ Tamtéž, s. 29.

⁴¹ Tamtéž, s. 39.

⁴² Tamtéž, s. 46.

⁴³ Tamtéž, s. 50.

⁴⁴ Tamtéž, s. 51.

tý / mezi perlivými obláčky sněhu / a zářil / do modra, fialova, zelena, červena... / jak černý opál / ležel tam / pěšina k zármutku / posel smutných zpráv zimy / den před zlatou nedělí / tichý a bez života / a krásný / Mám rád havrany.⁴⁴⁵ Ze všech autorů na sebe prozrazuje také největší sečtělost, ať už motty (např. z Jacka Kerouaca) nebo údaji v životopisu a také způsobem psaní veršů, odvozeným z meziválečné avantgardy (již zmíněné Majakovského „schůdky“). Místy Chodura dosahuje nezvykle křehké impresionní nálady, jako v básni *Rumová pralinka*: „*Taková malinká / rumová pralinka / v prachu leží. // Komu se ztratila? / – křehká a spanilá / Jak má přežít? // Po ránu je chladnější. / V dlaních ji zahřeji / – nezavzlyká. // I když nic neřeší, / přeci mě potěší / – notorika.*“⁴⁴⁶ Nejbědněji pak dopadají básně naplněné mudrlantstvím na způsob: „– *jsou chvíle, kdy stojí za to žít / – chvíle, kvůli kterým stojí žít*“ (***) *Jedna z těch nocí*⁴⁴⁷.

Nejvýraznější pozici ženského subjektu (až na hranicích feminismu) nacházíme v básních Markéty Mackové, například v básni *O mužích*: „*Muži zvláštní a muži obyčejní / Muži velcí a muži malí / Muži mužní a muži zženštilí / Muži zábavní a muži nudní / Muži něžní a muži drsní / Muži silní a muži hubení / Muži úspěšní a ti druzí / Muži, muži, muži // O čem jiném může žena psát...*“⁴⁴⁸ Většina jejích básní skrytě či otevřeně „řeší“ problém vztahu ke dvěma mužům – Davidovi a Petrovi: „*David miluje svoji ženu / a líbí se mu to se mnou / Mně se to líbí s Petou / ale miluji Davida / Je mi dvacet dva let / a sama sobě / trochu zděšeně říkám / tak tohle je život*“ (*Mnohoúhelník*)⁴⁴⁹. Nelze se ubránit dojmu, že problémy, s nimiž se autorka potýká, jsou zaprvé umělé a za druhé nevýrazně literárně zpracované. Milostný trojúhelník jistě může být nosným námětem, ale produktivnější cestou k jeho zobrazení se nám jeví spíše to, co je za textem, než to, co je na povrchu.

Almanach *Sedum nahých* nepřináší do prostoru literárního regionu žádný výrazný a již hotový básnický talent generace narozené na konci šedesátých až do poloviny sedmdesátých let, spíše je výzvou ke sledování vývoje alespoň dvou, snad tří autorů. Jinak jej můžeme číst i jako svého druhu sociologickou sondu do kulturních preferencí, zájmů a stěžejních existenciálních situací mladých lidí s vyššími intelektuálními a tvůrčími ambicemi v okrese Bruntál.

V úvodu jsme konstatovali obtížnost srovnání tvorby mladé básnické generace v okrese Bruntál s tvorbou jiných mladých autorů narozených v 70. letech a již etab-

⁴⁵ Tamtéž, s. 56.

⁴⁶ Tamtéž, s. 63.

⁴⁷ Tamtéž, s. 58.

⁴⁸ Tamtéž, s. 65.

⁴⁹ Tamtéž, s. 72.

lovaných na literární scéně České republiky. Máme-li na tomto místě porovnávat tvorbu autorů narozených v 60. letech (dnešních třicátníků) s tvorbou autorů generace vstupující do literárního dění po roce 1990 v okrese Bruntál, jsme v podobně obtížné situaci.

Typologické shody (využívání originální grafické formy „schůdků“ u V. Morávka a R. Chodury) lze přičíst na vrub znalosti literárních dějin, přičemž v tematické rovině se jedná o zcela odlišné polohy – politicky tendenčně angažovaná lyrika na straně jedné a sentimentálně laděné verše na straně druhé. Najdeme-li tzv. angažovanou báseň u námi sledovaného mladého autora dospívajícího již v demokratickém systému, většinou vyznívá křesťansko-humanisticky (T. Křenek). Ve sféře současné milostné poezie můžeme pozorovat vývoj k maximální otevřenosti sdělení, ať už v erotických básních I. Dučákové nebo v tvorbě M. Mackové, která našla zalíbení v tematizaci mimomanželského poměru a zvolila výpověď „bez skrupulí“. Do doby „sametové revoluce“, jak se domníváme, by takový postoj mladé autorky byl striktně cenzurován. Výše jsme konstatovali narušení tradiční stylistiky u mladých tvůrců (v textech M. Dolečka), oblibu v užívání vulgárního lexika, případně vlivy estetiky hippies a drog (u M. Dolečka, S. Tomana, B. Schmidtové). K oblíbeným a konstantním motivům mladé poezie patří tramping (nachází se v básních B. Konečné a R. Chodury), novým fenoménem je „keltství“. V jazykové rovině někteří autoři používají fonetického psaní veršů, aby dosáhli komického efektu (jako L. Světnička). Zdůrazňují tak herní princip autorské poetiky. Řada textů mladých autorů publikovaných po roce 1990 se pohybuje ve stylové vrstvě hovorové češtiny, v pracích vydaných tiskem najdeme množství gramatických chyb. Svěbytným fenoménem (také u začínajících autorů mimo prostor daného regionu⁵⁰) je napodobování dekadentní či neodekadentní poetiky pod vlivem kultovního básníka J. H. Krchovského (u T. Křenka, F. Raszky), takže bychom snad mohli nyní rozšířit výše citovanou typologii J. Trávníčka o tzv. „krchovského stopu“ v mladé poezii.

Nepochybně se v mladé literatuře objevilo několik talentů, u nichž lze předpokládat zajímavý vývoj. Co však postrádám u zmíněných autorů, je malá nebo snad žádná snaha zachytit *genius loci* krajiny, vyrovnání se s dosavadní literární tradicí v regionu, tedy to, co nacházím jinde, v jiných regionech. V severních Čechách v poezii Radka Fridricha (narozen 1. 12. 1968 v Děčíně), zvláště v jeho sbírkách *V zahra-*

⁵⁰ Například Martin Pilař na stránkách časopisu *Host* konstatoval množství následovníků (ne-li epigonů) J. H. Krchovského. (Srv. M. PILAŘ, *Dílno*. Host 1999, č. 4, s. 20 přílohy.)

dě Bredovských (Brno, 1999) a *Řeč mrtvých*, jež vyšla jako příloha časopisu *Tvar* (č. 10, 2000) nebo ve sbírkách Miloše Doležala (narozen 1. 7. 1970 v Háj u Ledče nad Sázavou) *Podivice* (Třebíč 1995) a *Obec* (Brno 1996) čerpajících náměty z Vysočiny a z nevšedních, groteskních životních osudů jejích obyvatel. Nelze také nevzpomenout na autory seskupené kolem polského časopisu *Borussia* (K. Brakonecki, A. Janowski, J. Górczyński, W. M. Darski, T. Boldak-Janowska a jiní), který je vydáván v Olsztynu, tedy v centru regionu Mazur a Warmii (německy „Wartenburg“), kde žili do konce 2. světové války pobaltští Prusové. Snahu o postižení genia loci Jesenicka, pokud jde o mladší generaci tvůrců, lze spatřovat v písňových textech Jaromíra Švejdíka, zpěváka rockové skupiny Priessnitz z Jeseníku, které – jak je vidět na koncertech – mezi mládeží doslova zlidověly, umocněny navíc gothic-rockovým výrazem skupiny. Ve významové a poetické rovině těchto textů je snad naznačena možnost cesty, kterou se může mladá literatura na Jesenicku ubírat a spolupodílet se tak na vytváření pozitivně motivovaného kulturního regionalismu, nezbytného k pochopení vlastní identity jedince žijícího v severomoravském a slezském pohraničí s ohledem na širší kulturní a literární kontext ve sjednocující se Evropě.